

30.11.2020

**ANKARA
TİCARET BORSASI
Basın Bürosu**

GÜNLÜK BASIN ÖZETLERİ

**30 Kasım 2020
Pazartesi**

RESMÎ GAZETE’DE BUGÜN

30 Kasım 2020 Pazartesi

YÜRÜTME VE İDARE BÖLÜMÜ

YÖNETMELİKLER

- Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesi Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Uygulama ve Araştırma Merkezi Yönetmeliği
- Beykent Üniversitesi Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik
- Kapadokya Üniversitesi Kapadokya Turizmi Veri İşleme, Yenilik ve Proje Esaslı Uygulama ve Araştırma Merkezi Yönetmeliği
- Kapadokya Üniversitesi Ön Lisans ve Lisans Eğitim-Öğretim Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik
- Kapadokya Üniversitesi Sıcak Hava Balonu ve Hava Gemisi Uygulama ve Araştırma Merkezi Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik
- Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi Tekirdağ Kültür-Tarih-Sanat Çalışmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi Yönetmeliği

Bakanlar ile TOBB yönetimi bir araya geldi

Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın 'yeni dönem' mesajları sonrası Hazine ve Maliye Bakanı Elvan, iş dünyası ile görüşmelere başladı. TÜSİAD heyeti ile bir araya gelen bakanlar, bu kez daha geniş katılımı TOBB yönetimi ile buluştu.

Hazine ve Maliye Bakanı Lütü Elvan ile Adalet Bakanı Abdulhamit Gül'ün iş dünyasıyla görüşmelerinin ikincisi, Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği (TOBB) yönetimiyle Dolmabahçe Çalışma Ofisi'nde gerçekleşti.

4 BAKAN DAHA KATILDI

Toplantıya, Sanayi ve Teknoloji Bakanı Mustafa Varank, Tarım ve Orman Bakanı Bekir Pakdemirli, Ticaret Bakanı Ruhsar Pekcan, Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanı Zehra Zümrüt Selçuk, TCMB Başkanı Naci Ağbal ve TOBB Yönetim Kurulu Başkanı Rifat Hisarcıklioğlu katıldı.

Hazine ve Maliye Bakanı Lütfi Elvan ile Adalet Bakanı Abdulhamit Gül, iş dünyası görüşmelerinin ikinci toplantısında TOBB yönetimi ile bir araya geldi. Toplantıya, Sanayi ve Teknoloji Bakanı Mustafa Varank, Tarım ve Orman Bakanı Bekir Pakdemirli, Ticaret Bakanı Ruhsar Pekcan ile Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanı Zehra Zümrüt Selçuk da katıldı.

TOBB Yönetim Kurulu Üyeleri Ali Kopuz, Selçuk Öztürk, Ayhan Zeytinoğlu, Tamer Kıran, Faik Yavuz, Cengiz Günay, Mahmut Özgener, Öztürk Oran, Zeki Kıvanç, Oğuzhan Sadıkoğlu, Davut Çetin, Özer Matlı, Hakan Ülken ve Selim Kandemir de toplantıda hazır bulundu.

Hazine ve Maliye Bakanlığı ile Adalet Bakanlığı'ndan üst düzey katılımın sağlandığı toplantı, bir süre görüntü alınmasına izin verildikten sonra basına kapalı gerçekleştirildi.

ELVAN: HAFTAYA MÜSİAD İLE GÖRÜŞECEĞİZ

Hazine ve Maliye Bakanı Elvan, görüşmenin ardından Twitter'dan paylaşım yaptı: "Adalet Bakanı Abdulhamit Gül, Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanı Zehra Zümrüt Selçuk, Sanayi ve Teknoloji Bakanı Mustafa Varank, Tarım ve Orman Bakanı Bekir Pakdemirli ve Ticaret Bakanı Ruhsar Pekcan ile TOBB heyetinin görüş ve önerilerini dinledik. Sonuç odaklı bir toplantı gerçekleştirdik.

Elvan, görüşmelere gelecek hafta Müstakil Sanayici ve İş Adamları Derneği (MÜSİAD) ile devam edeceklerini belirtti.

"GAYET VERİMLİ BİR TOPLANTI GERÇEKLEŞTİRDİK"

TOBB Başkanı Rifat Hisarcıklioğlu da toplantı hakkında konuştu.

"Ekonomideki sorunları diyalog ortamı ve istişare ile çözeceğimize inanıyorum." ifadesini kullanan Hisarcıklioğlu, iki oturumdan oluşan çok kapsamlı bir istişare gerçekleştirdiklerini kaydetti.

Hisarcıklioğlu, ilk oturumda ekonomi ve reform gündemini TOBB Yönetim Kuruluyla birlikte istişare ettiklerinin bilgisini verdi.

İkinci bölümde ise tüm sektörleri bir araya getiren Türkiye'nin en büyük ve kapsamlı sektörel toplantısının gerçekleştirildiğini belirten Hisarcıklioğlu "Sektör meclislerimiz her sektörde en çok öne çıkan sorunları ve bunların çözümüne yönelik fikirlerini bir araya getirdiler ve bunları videokonferans yöntemiyle bakanlara iletiler. Gayet kapsamlı ve verimli bir toplantı gerçekleştirdik" ifadelerini kullandı.

TOBB Yönetim Kurulu Başkanı Rifat Hisarcıklioğlu

"BİZİM İÇİN ÇOK DEĞERLİYDİ"

Hisarcıkloğlu, iş ve yatırım ortamında yaşanan sıkıntıların ve bunlara yönelik çözüm önerilerinin yapıcı bir diyalog ortamında ele alınmasından büyük memnuniyet duyduklarını vurgulayarak, "**İçeride ve dışarıda çeşitli zorluklar yaşadığımız bu dönemde devletimizi yanımızda görmek bizim için çok değerliydi**" ifadesini kullandı.

Sıkıntıları aşma noktasında başta Cumhurbaşkanı Erdoğan olmak üzere bakanların icracı ve reformcu iş yapma vizyonlarının büyük önem taşıdığını bildiren Hisarcıkloğlu, hükümetin bu vizyonunun reformların hayata geçmesi ve istikrarın güçlendirilmesi açısından belirleyici olacağını kaydetti.

NE OLMUŞTU?

Dün de iş dünyası ile görüşmeler kapsamında **TÜSİAD** yönetimiyle bir araya gelinmişti.

Geçen hafta Adalet Bakanı Abdulhamit Gül ile bir araya geldiklerini açıklayan Hazine ve Maliye Bakanı Lütfi Elvan "Önümüzdeki günlerde iş dünyasının görüşlerini de alıp adımlarımızı hızla atacağız" demişti.

Hazine ve Maliye Bakanı Berat Albayrak'ın istifasının ardından Cumhurbaşkanı Erdoğan, peş peşe 'yeni dönem' vurgusu yaparak hem hukuk hem de ekonomi alanında 'seferberlik' başlatıldığını ilan etmişti.

'Yeni dönem, yeni reform ve yepyeni seferberlik' kavramlarını kullanarak mesajlar veren Erdoğan ekonomi yönetimini yeniden oluşturduklarını açıklamıştı.

Yıllık 5,2 milyar liralık tarımsal üretim taşkın riskine karşı korunacak

Tarım ve Orman Bakanlığı Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü tarafından taşkınların engellenmesi ve zararlarının asgariye indirilmesi için yürütülen çalışmalara hız verildi. Bu kapsamda Seyhan Nehri Toplu Makineli Çalışması ile yıllık 5 milyar 207 milyon liralık tarımsal üretimin taşkın risklerine karşı korunması hedefleniyor.

Seyhan Nehri Toplu Makineli Çalışması ile toplam 90 mahalle ve 1 milyon 552 bin dekarlık alanda, yıllık 5 milyar 207 milyon liralık tarımsal üretimi taşkın risklerine karşı korunması planlanıyor.

Tarım ve Orman Bakanlığı'ndan yapılan açıklamaya göre, günlük hayatın, ekonomik ve zirai faaliyetleri olumsuz yönde etkileyen ve son yıllarda etkisini daha fazla hissettiren taşkınlar, tüm dünyada olduğu gibi Türkiye'de de en önemli afet konuları arasında yer alıyor.

Tarım ve Orman Bakanlığı Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü tarafından taşkınların engellenmesi ve zararlarının asgariye indirilmesi için çalışmalara hız verildi. Bu kapsamda yürütülen Seyhan Nehri Toplu Makineli Çalışması ve İmamoğlu Sulaması Projelerini yerinde inceleyen Tarım ve Orman Bakanı Bekir Pakdemirli, "suyun gücünü milletle buluşturacak" projeleri hayata geçirmeye devam ettiklerini söyledi.

Dragline sallama ekskavatör kullanarak Seyhan Nehri'nde ıslah kazısı yapan Pakdemirli, şantiyedeki vincin operatör kabinine geçerek, tonlarca ağırlıktaki boruyu hatta yerleştirdi. Sahada yapılan çalışmalarını takip eden Pakdemirli, havadan da projelerin son durumunu denetledi.

Tarımsal üretim taşkınlardan korunacak

Pakdemirli, tarım arazilerine zarar veren taşkınların önüne geçmek için yürütülen Seyhan Nehri Toplu Makineli Çalışması'na ilişkin, Adana Yüreğir, Seyhan, Sarıçam ve Karataş ile Mersin Tarsus ilçesine bağlı toplam 90 mahalle ve 1 milyon 552 bin dekarlık alanda, yıllık 5 milyar 207 milyon liralık tarımsal üretimi taşkın risklerine karşı korumayı hedeflediklerini bildirdi.

"Suyun gücünü milletle buluşturacak projeleri hayata geçirmeye devam ediyoruz" diyen Pakdemirli, çalışmalar neticesinde Aşağı Seyhan Ovası'nda, taban suyu ve yüzey sularını deşarj eden toplam 2 bin kilometre uzunluğunda ana drenaj, yedek-tersiyer drenaj ve tahliye kanallarının temizlenmesi, Seyhan Nehri mansap yatağında toplam 60 kilometre yatak tanzimi yapılarak, iç seddinin yükseltilmesi hedeflendiğini kaydetti. Pakdemirli, projede geline aşama hakkında da bilgi vererek, Aşağı Seyhan Ovası'nda toplam 2 bin kilometre uzunluğunda 10 milyon metreküp rusubat temizliğinin planlandığını belirtti.

"80 milyon liraya mal olacak proje"

Bugüne kadar DSİ 6. Bölge Müdürlüğü bünyesindeki makinelerle ocak ayı başından itibaren toplam 550 kilometre uzunluğunda 3,2 milyon metreküp rusubat temizliği yapıldığını aktaran Pakdemirli, çalışmalar kapsamında 1450 kilometre uzunluğunda, 6,8 milyon metreküp rusubat temizliği daha yapılmasının planlandığı bilgisini verdi.

Pakdemirli, 60 kilometre uzunluğunda 5 milyon metreküp rusubat temizliği planlanan Seyhan Nehri yatağında ise temmuzda başlanan Toplu Makineli Çalışma kapsamında nehrin denize mansaplandığı ve rusubat birikiminin fazla olduğu 7 kilometrelik kısımda 2,8 milyon metreküp kazı çalışması yaptıklarına dikkati çekerek, "Seyhan Nehri yatağında 53 kilometre uzunluğunda 2,2 milyon metreküp rusubat temizliği daha yapılacak." dedi.

Projenin Mayıs 2021 itibarıyla tamamlanmasının hedeflendiğini vurgulayan Pakdemirli, "Çalışmanın maliyeti 2020 yılı fiyatlarıyla 80 milyon lira." ifadesini kullandı.

Pakdemirli, İmamoğlu Sulama Projesi'ne ilişkin bilgiler vererek, şunları kaydetti: "İmamoğlu Sulamaları Adana'da, İmamoğlu, Sarıçam, Ceyhan, Kozan ve Yüreğir ilçelerinde toplam 1 milyon 66 bin 800 dekar arazinin sulanmasını sağlayacak. Su kaynağı Seyhan Nehri üzerinde kurulu olan ve 2010'dan bu yana işletmede olan Yedigöze Barajı. Proje kapsamında bugüne kadar 26 bin 230 dekar arazi sulamaya açılmış olup 522 bin 920 dekar arazide inşaat, 142 bin 150 dekar arazide ise ihale çalışmaları devam ediyor. 375 bin 500 dekarlık ek sahanın da planlama çalışmalarını tamamladık. İmamoğlu Sulamaları Projesi'nin tamamlanmasıyla yıllık 1 milyar 600 milyon lira gelir artışı bekleniyor. 106 bin kişiye de ilave istihdam imkanı sağlanacak. Toplam yatırım bedeli 4 milyar lira olan proje 2,5 yıl gibi kısa bir sürede kendini amorti edecek."

Bütçe açığı hedefi yüzde 76

2021 yılı bütçesi, Meclis Plan Bütçe Komisyonu'nda kabul edildi. Bütçe giderleri 1 trilyon 346 milyar lira, faiz hariç giderler 1 trilyon 166,6 milyar lira, bütçe gelirleri 1 trilyon 101,1 milyar lira, vergi gelirleri 922,7 milyar lira, bütçe açığı 245 milyar lira olarak öngörüldü.

Meclis Plan Bütçe Komisyonu bütçe mesaisini tamamladı. 2021 yılı bütçesinin Meclis Genel Kurul'daki görüşmeleri 7 Aralık Pazartesi günü başlayacak. 2021 yılında gelir vergisi 195,3 milyar lira, kurumlar vergisi 105,2 milyar lira, ÖTV 213,7 milyar lira, dahilde alınan KDV 70,6 milyar lira, ithalatta alınan KDV 194,9 milyar lira, MTV 18,5 milyar lira, BSMV 28,5 milyar lira, damga vergisi 23,8 milyar lira, harçlar 34,4 milyar lira, diğer vergiler 37,9 milyar lira olarak bütçede yer aldı.

Borsa İstanbul'da Katar'a yapılan satış

Cumhurbaşkanlığının bütçesinin görüşmeleri sırasında Cumhurbaşkanı Yardımcısı Fuat Oktay, Katar'la yapılan işbirliği ve Borsa İstanbul'da kurulan ortaklık konusunda milletvekillerinin soru ve eleştirilerini yanıtladı.

Katar'la yapılan anlaşmalarda ve yapılan işbirliklerinin “kazan -kazan” anlayışına dayandığını belirten Oktay, “Askerî, enerji, gıda, savunma, turizm, ekonomik sanayi, uluslararası ticaret, serbest bölgeler ve su kaynaklarının yönetimi gibi alanlarda ülkemize katma değer kazandıracak niteliğe sahiptir” dedi. Yaklaşık 295 milyar dolar değerinde varlığa sahip olan Katar Yatırım Otoritesi'nin (QIA) dünyanın en büyük ulusal varlık fonlarından biri olduğunu söyleyen Oktay, “Fintek konusunda dünya çapında yatırımlar yapan fonların başında gelen QIA'nın halihazırda Londra borsasında da (LSE) yüzde 10,3'lük payı bulunduğunu da hatırlatmak isterim. Aslında burada Avrupa İmar ve Kalkınma Bankası'nın (EBRD) yüzde 10'luk hissesi vardı.

Onların çıktığı hissenin bir anlamda buranın almasıyla ilgili bir olaydır. Aradaki işlemde de Türkiye olarak da borsa olarak da ciddi kârlar edilmiştir. Şu anda süreç devam ettiği için miktar açıklanmamaktadır. Süreç tamamlandığında bu miktar da zaten kamuoyu ile paylaşılacaktır” dedi. Ekonomide reform sürecine ilişkin değerlendirmelerde de bulunan Oktay, “Ekonomideki kırılğanlıkları en aza indirecek güçlü, dengeli ve sürdürülebilir ekonomik büyüme hedefimize ulaşacağız” dedi.

Ertelenen konaklama vergisi bütçeden çıkarıldı

17 Ekim’de Meclis’e sunulan 2021 bütçesinde 1 milyar lira olarak öngörülen, ancak bütçenin sunumundan sonra kanunlaşan Bazı Alacakların Yeniden Yapılandırılması ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun ile 1 Ocak 2022’ye ertelenen konaklama vergisinden öngörülen 1 milyar liralık gelir, AK Parti’nin verdiği önergeyle 2021 bütçe gelir tahmin cetvelinden çıkarılarak, ‘Beyana Dayanan KDV’ ve buna bağılı olarak ‘Dahilde Alınan Katma Değer Vergisi’ kalemine aktarıldı. Önergenin gerekçesinde “Beyana Dayanan KDV” ve buna bağılı olarak “Dahilde Alınan Katma Değer Vergisi”ne yönelik 2021 Yılı Bütçe Gelir tahmini tutarının ekonomik aktivitede meydana gelebilecek canlanmaya bağılı olarak artırıldığı kaydedildi.

Moody's'ten Türk bankalarına ilişkin değerlendirme

Gelişen ülkelerdeki bankalar için 2021 faaliyet koşullarının zorlu olmaya devam edeceğini kaydeden Moody's, "Türk bankalarının kredi değerliliği zayıf ve baskı altında olmaya devam edecek" yorumunda bulundu.

Moody's yayınladığı gelişen ülke finans sektörüne ilişkin değerlendirmesinde Türkiye'ye atıfta bulundu.

Moody's tarafından hazırlanan ve gelişen piyasa finansal kuruluşlarının ele alındığı değerlendirmede, "Gelişen piyasa finansal kurumları için 2021 yılı görünümü varlık risklerindeki belirsizlikler ile negatif" denildi.

Kuruluşun değerlendirmesinde gelişen piyasa sigortacılık şirketleri için 2021 görünümünün ise stabil olacağının altı çizildi.

"Gelişen piyasa bankaları için 2021'de en büyük tehditlerden biri varlık kalitesi görünümü belirsizlikleri olacak" ifadeleri kullanıldı.

Moody's, gelişen piyasa bankaları için 2021 faaliyet koşullarının zorlu olmaya devam edeceğini belirtti. Aynı dönem için "Türk bankalarının kredi değerliliği zayıf ve baskı altında olmaya devam edecek" yorumunda bulundu.

Salgın, KOBİ'lerin nakit akışını kesti

45 ülkede 4 bin 500 firmayla yapılan ankete göre, salgın döneminde en önemli sorun olarak üretim ve personel giderlerini karşılamak için yetersiz nakit akışı olduğu belirlendi. Bu süreçten en fazla etkilenenler ise mikro ve küçük işletmeler oldu.

Uluslararası Çalışma Örgütü, 45 ülkede 4.500 firmayla yapılan ankette en önemli sorun olarak üretim ve personel giderlerini karşılamak için yetersiz nakit akışı olduğunu belirledi. Diğer sorunlar tedarik zorlukları ve hammaddeye erişememek olarak sıralandı. Ankete yanıt veren şirketler kriz öncesi rekabet baskısı altında olduklarını, bu sorunları yaşarken salgın ve ardından kısıtlamaların geldiğini vurguladılar.

Ankete göre nakit akışını temel sorun olarak gören şirketlerin oranı yüzde 85 oldu. Firmaların sadece üçte biri salgın sonrası için yeterli fonlarının bulunduğunu belirttiler. En fazla etkilenenler, 1-99 arası çalışanı olan mikro ve küçük işletmeler oldu.

Anket Mart ve Haziran ayında derlenen iki ayrı veriyle rapor haline getirildi. Firmaların yüzde 78'i salgının etkilerinden korunmak için üretimlerinde değişiklik yaptıklarını belirttiler. Buna karşılık ankete katılan firmaların dörtte üçü salgındaki kısıtlama

döneminde dahi faaliyetlerini sürdürdüklerini belirttiler. Kısıtlama kararı öncesi firmaların yüzde 85'i personeli korumak için sağlık önlemi aldıklarını belirttiler.

Yüzde 40'ı fonlara erişemedi

Ankete katılan firmaların yüzde 80'i işçi çıkarmayı planlamadığını belirttiler Buna karşılık yüzde 20'sinin işten çıkarma oranının yüzde 40'a kadar çıkabileceği bildirildi. Salgın öncesi iş sürekliliği planını yapmış olan firma oranının yüzde 50 olduğu belirtildi. Firmaların yüzde 40'ı firmalarını ayakta tutacak ya da salgın etkilerinden çıkaracak büyüklükte bir fona erişimi olmadığını belirttiler. Firmaların üçte biri firma tasarrufu ya da nakit rezervi olduğunu veya hibelere erişebileceğini bildirdi. Diğer üçte biri ise yeterli fona sahip olduğunu açıkladı.

Firmalar işyeri sigortası konusunda da zayıf kaldı.. Firmaların sadece yüzde 26'sının tam sigortalı olduğu, yüzde 54'ünün hiç sigortası bulunmadığı belirtildi. Sektörlere bakıldığında turizm-konaklama ile perakende sektörü en önemli finans sorunu yaşayan şirketler olarak sıralandı.

Reuters: Türkiye'de ekonomi risk altında

Koronavirüs salgınında son bir haftadır büyük bir artışın görüldüğü Türkiye'de geçen haftalarda uygulanmaya başlanan önlem ve yasaklar ile ilgili Reuters kapsamlı bir analiz hazırladı. Analizde, "Yasaklar salgını engelleyemedi" yorumu yapıldı.

Türkiye'nin geçen haftadan beri semptom göstermeyen vakaları da eklemesiyle ciddi bir artışın yaşandığı koronavirüs vakalarında ve corona virüsüne bağlı ölümlerle mücadele kapsamında alınan önlemler ile ilgili Reuters kapsamlı bir analiz hazırladı.

Reuters haber ajansı, "Türkiye'nin Covid-19 yasakları ikinci dalgayı kontrol altına almakta başarısız oldu" başlığını kullandığı haberde, "Koronavirüse bağlı ölümler yedi gündür artıyor ve Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın hükümetinin salgının ikinci dalgasını kontrol altına alma çabalarına rağmen halen yüksek.

Türkiye bu hafta koronavirüsün de etkisiyle gerileyen ekonomisinin kendine geldiğini açıklamayı planlıyordu fakat Erdoğan'ın siyasi destek almasını sağlayan bu ekonomik iyileşme yeni bir salgınla risk altında" yorumunu yaptı.

ABD VE HİNDİSTAN'LA KAFA KAFAYA

Sözcü'de yer alan habere göre; Türkiye'de iki hafta önce uygulanmaya başlanan ve hafta sonları belirli saatlerde sokağa çıkma yasağı, evden eğitim ve restoran ve işletmelerdeki oturma alanlarının kapatılması gibi önlemler alındığını hatırlatan Reuters, "Fakat bu önlemler vaka ve ölümlerin önüne geçemedi.

Pazar günü 185 insan yaşamını yitirdi ve bu sayı Nisan'daki ilk dalgadaki ilk tavanın yüzde 45 üzerinde. Yeni vaka sayıları sadece ABD, Hindistan ve Brezilya'nın gerisinde. Bu ülkelerin hepsinin nüfusu Türkiye'den çok daha büyük" yorumunu yaptı.

Cumartesi günü 30.103 vaka ile en yüksek vaka sayısının açıklandığı Türkiye'de Çarşamba gününden beri asemptomatik vakaların da açıklandığını yazan Reuters, birçok ülkenin bu verileri salgının başından beri düzenli olarak paylaştığını da hatırlattı.

Reuters'ın haberinde, "Doktorlar ve muhalefet daha sıkı yasaklar ve önlemler alınmasını istiyor fakat hükümet daha derin bir ekonomik krize girmek için tedirgin" ifadesi kullanıldı.

‘Borsa İstanbul’un yüzde 10’u kaça satıldı?’ diye soran Kuşoğlu, bütçe uyarısında bulundu

CHP’li Kuşoğlu, Varlık Fonu’ndaki kuruluşlara Bütçe Yasası ile ödenek aktarılacağına dikkat çekti, bunun anayasaya aykırı olduğunu vurguladı.

CHP Genel Başkan Yardımcısı Bülent Kuşoğlu, Borsa İstanbul’un yüzde 10’unun Katarlılara satılmasıyla gündeme gelen Varlık Fonu ile “ikinci bir Hazine” yaratıldığına dikkat çekti. Mevcut Hazine sisteminin dışına çıkarılan fondaki kuruluşlara Meclis’te görüşmeleri devam eden Bütçe Yasası ile ödenek aktarılacağına işaret eden Kuşoğlu, bunun anayasaya aykırı olduğunu vurguladı.

CHP’nin Plan ve Bütçe Komisyonu Sözcüsü, Ankara Milletvekili Kuşoğlu, 7 Aralık’ta TBMM Genel Kurulu’nda görüşülmeye başlanacak olan 2021 Bütçesi’nin ödeneklerin kullanımına ve harcamalara ilişkin esasları düzenleyen “E Cetveli”ne dikkat çekti. Kuşoğlu, bu cetvel ile yeni fonlar oluşturulduğunu söyledi.

Hukuki olmayan bu düzenlemelerin bütçe birliği ilkesine, anayasaya aykırı olduğunu belirten Kuşoğlu, “Varlık Fonu’na aktarılan kuruluşlara kamu adına yapılacak sermaye mahiyetindeki ödemeler Hazine ve Maliye Bakanlığı bütçesinde yer alan

tertiplerden karşılanabilir, deniliyor. Varlık Fonu, bütçenin dışına çıkarılmış vaziyette, 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu'na da tabi değil. Farklı bir usulle yani ikinci bir hazine yaratılmış” dedi.

‘BİRLİK İLKESİNE AYKIRI’

E Cetveli ile Varlık Fonu'na aktarılan kuruluşlara kamu adına yapılacak sermaye ödemelerinin Hazine ve Maliye Bakanlığı bütçesinden karşılanabilmesinin öngörüldüğünü kaydeden Kuşoğlu, “Bunun doğrudan bütçeyle ilgili bir husus olmaması lazım, bunun için ayrı bir kanun çıkmalı” uyarısını yaptı.

Kuşoğlu, Varlık Fonu'nda bulunan Borsa İstanbul'un yüzde 10 hissesinin Katarlılara satıldığını anımsatarak, şunları söyledi: **“Kaça satıldı, nasıl satıldı, nasıl bir ödeme söz konusu olacak? Bunlarla ilgili hiçbir bilgimiz yok.”**

Kabine bugün toplanıyor! Yeni yasaklar gündemde

Corona virüsü salgınında vaka ve vefat sayılarındaki artışın önü alınamıyor. Gözler bugünkü Kabine toplantısında... 15 gündür hafta sonları 20.00-10.00 arası uygulanan sokağa çıkma yasağının, salgının ilk günlerindeki tüm gün uygulanması gündemde.

Türkiye’de corona virüsü salgını nedeniyle hayatını kaybedenlerin sayısı 13 bin 500’ü geçti. Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan’ın geçen cuma günü “Yeni tedbirler almaya mecburuz, alacağız” açıklamasının ardından gözler bugün toplanacak Kabine’de...

Kabine’nin ana gündem maddesi salgına karşı alınacak yeni önlemler ve kısıtlamalar olacak. Toplantıda Sağlık Bakam Fahrettin Koca son 10 günlük tabloyla ilgili bir sunum yapacak. 15 gündür hafta sonları 20.00-10.00 arası uygulanan sokağa çıkma yasağının genişletilmesi; yasağın vaka ve ölüm sayılarının yüksek olduğu bazı illerde hafta içi de uygulanması gibi önlemlerin alınması bekleniyor.

Bilim Kurulu üyesi Prof. Dr. Afşin Kayıpmaz geçen hafta yaptığı açıklamada eğer önlemlere uyulmazsa hafta sonu sokağa çıkma yasağının hafta içine de yayılabileceğini söylemişti.

"Erdoğan her şey oldu ama cumhurbaşkanı olamadı"

DEVA Partisi Genel Başkanı Ali Babacan, "Sayın Erdoğan her şey oldu ama Türkiye'nin ihtiyacı olan bir cumhurbaşkanı olamadı" dedi...

DEVA Partisi Genel Başkanı Ali Babacan, iktidarın yurttaşların fakirleşmesini 'milliyetçilik' adı altında gizlemeye çalıştığını ifade ederek, "Hükûmetin zenginleşmeden, refahtan anladığı üç beş tane zengin türetmek" dedi.

Babacan, partisinin Kütahya İl Kongresi'ne katıldı. Burada Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemini eleştiren Babacan, "Bu sistemde olması beklenen bir cumhurbaşkanlığı makamı ve cumhurbaşkanı yok. Şu an o koltuktaki kişi, parti genel başkanlığı, belediye başkanlığı, hatta genel müdürlük, daire başkanlığı gibi konularla uğraşıyor ama öngörüldüğü gibi bir cumhurbaşkanlığı yapmıyor. Bu sistemle birlikte Sayın Erdoğan her şey oldu ama Türkiye'nin ihtiyacı olan bir cumhurbaşkanı olamadı" dedi.

Yurttaşların giderek fakirleştiğini vurgulayan Babacan, iktidarın 'milliyetçilik' adı altında bu durumu saklayama çalıştığını ifade ederek, "Ülkemizde beyan edilen ücretlerin yüzde 42'si asgari ücret iken yüzde 82'si ise asgari ücretin iki katından az. Çalışanların yaklaşık yüzde 80'i, ayda 5 bin liranın altında bir gelirle ailesini geçindirmek zorunda. Hükûmetin zenginleşmeden, refahtan anladığı üç beş tane

zengin türetmek. Onlar zenginleřirken bu halk fakirleřti. Onlar zenginleřirken bu halk sosyal yardımlara muhtaç hale geldi” diye konuştu.

“SOKAKLARA ÇIKIP BİR DOLAřIN”

Babacan Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan’ın Malatya’da esnafa “Al keyif ayı i” sözünü hatırlatarak, şunları söyledi:

“Etraflarındaki yandaşlardan, konvoylardan halkı göremez oldular Büyük ortağın partisine mensup bir vekil kalkmış ‘Kriz yok, iř beğenmiyorlar’ diyor. Bu milleti fakirleştirdiler, ekmek parasına muhtaç ettiler, bir de kalkıp vatandaşı suçluyorlar. Bunun nedeni toplumdaki kopmaları. Halkla kaynaşamıyorlar. Sokaklara çıkıp bir dolaşın. Ama  yle ‘Eve ekmek g t remiyorum’ diyene ‘Al keyif ayı i’ demeyin. Halkımızı dinleyin de  ğrenin. Etraflarındaki yandaşlardan ve konvoylar dolusu arabadan dolayı halkı göremiyorlar.”

İşsizlik vurdu doğum azaldı

Son iki yılda etkisini iyice artıran ekonomik krizde en çok ilkokul mezunu kadınlar işini kaybetti. Düzenli gelirden mahrum kalınca önce evde 'tasarrufa' yönelen mavi yakalı çalışanların sahip olduğu çocuk sayısı önceki yılların gerisine düştü.

Türkiye’de nüfus sorununun ekonomik gelişmelerden ne kadar etkilendiği verilere de yansdı. Doğum sayılarının en yüksek görüldüğü kesim olan lise altı eğitilmiş kadınlarda iş kaybı, geçen yıl ve önceki yıldaki artışla birlikte yüzde 22.4’e ulaştı.

Mavi yakalıların gelir kaybına uğraması, toplam doğum sayılarında da sert düşüşe yol açtı. Mevcut işini kaybeden kadınların çocuk yapmaktan da vazgeçtiği ortaya çıktı.

NÜFUS GÖÇMENLER SAYESİNDE ARTTI

İşsizliğin tetiklediği çocuk sahibi olma sayılarındaki gerileme, zincirleme etkiyle Türkiye’nin toplam nüfus artış hızını da frenledi. Doğum sayısı geçen yıl ilk kez bir milyon 200 bin sınırını aşamadı.

Bu noktada Türkiye, bir ülke nüfusunun yenilenmesinde eşik olarak tanımlanan değerin altına düşmüş oldu. Genç nüfus yükünü ise göçmenler üstlendi. Söz konusu dönemde doğumdaki artış göçmenler sayesinde sağlandı.

Türkiye’de nüfus sorunu ekonomik gelişmelerden beklentilerin üzerinde etkileniyor. Özellikle son ekonomik krizde işini kaybeden lise altı eğitilmiş kesimde doğum sayısı çok hızlı düştü. Toplamda ise nüfusun yenilenme sınırı olarak görülen doğurganlık

hızındaki 2,1 yerine 1,88'e düşüldü. Ama nüfus artışı özellikle göçmenler sayesinde devam ediyor.

Ekonomik canlılığın yüksek olduğu 2000 yılı ertesinde ölkemizde doğum sayısı 1 milyon 323 bine ulaşmış ve toplam doğurganlık hızı da 2,38 olarak gerçekleşmişti. 2001 krizinin özellikle işsizlik üzerindeki etkileri ile doğum sayısı 2003 yılında 1 milyon 199 bine düşmüş ve doğurganlık hızı da 2,09 olarak gerçekleşmişti. 2007-2008 yıllarında artan doğum sayısı ile doğurganlık hızı yeniden yükselmiş ve 2,16-2,15 seviyeleri görölmüştü.

Küresel krizle yine gerilene doğum sayısı 1.2 milyon sayısının altına düşmemiş ve 2014 yılında yeniden 1 milyon 351 bin seviyesi görölmüştü. Aynı yıl doğurganlık hızı da 2,19 oranı ile 2001 sonrası en yükseğe çıkmıştı. Ama 2015 yılında başlayan işsizlik artışı özellikle 2018 ve 2019 yıllarında doğum sayılarında ve doğum oranlarında sert düşüşler oluşturdu.

EĞİTİM SEVİYESİNE GÖRE DOĞUM SAYISI			
Doğum sayısı	Lise altı eğitilmişler	Lise ve dengi	Üniversite mezunları
2019	611.422	239.225	297.989
2018	671.912	247.403	297.877
2017	729.064	246.049	288.762
2016	758.469	248.193	270.024
2015	794.147	250.559	254.061
Değişim %	-23,0	-4,5	17,3

2018 yılında 1 milyon 253 bin olan doğum sayısı ertesi yıl 1 milyon 184 bine gerileyerek 2003 sonrası ilk kez 1,2 milyon sayısının altına indi. 2014 yılına göre doğum sayısında 2019 yılında 167 bin 436 bebek daha az doğmuş oldu.

Doğurganlık hızında da nüfusun yenileme oranı kabul edilen 2,1 yerine 2019 yılında 1,88 sayısına düşüldü. Bu durum artık ülke nüfusunun artmadığını, hatta gerileme yaşandığını gösteriyordu. Doğum sayısında annenin eğitim durumuna göre tabloya baktığımızda ise en fazla düşüşün lise altı eğitilmişlerde gerçekleştiği görölüyor.

2015 yılında lise altı eğitimlilerin doğum sayısı 794 bin 147 iken bu sayı 2019 yılında 611 bin 422'ye geriledi (-%23,0). Lise altı eğitimlilerde bebek sayısında sert düşüş yaşanırken lise eğitimlilerde bu düşüş yüzde 4,5 oranı ile daha sınırlı kaldı. Oysa bilinenin tersine üniversite mezunlarında bebek sayısı 254 bin seviyesinden 298 bin seviyesine yükselerek yüzde 17,3 artış görüldü.

DÖRT YILLIK RESMİ GÖÇ 1 MİLYONU AŞTI

TÜİK verilene göre Türkiye'ye 2016-2019 arasında 2,1 milyon yurtdışından göç gelmiş durumda. Aynı 4 yıllık süre zarfında ise Türkiye'den 1 milyon 086 bin kişi yurtdışına göç etmiş görülmektedir.

Böylece ülkemizde remi göç sayısı sadece 4 yılda 1 milyon 015 bin kişi artış göstermiş oldu. Ama göç etmek ve göç vermekle ülke nüfusu ayrı kavramlar olmaktadır. Özellikle Ülke nüfusunda ülke vatandaşlığı dikkate alındığından göç verileri sadece bir ön izleme olarak takip edilmektedir.

Suriyeli annelerden doğum sayısı 2019 yılında 6 bin 767 olurken babası Suriye kökenli olanlardan doğum sayısı sadece 634 olmuştur. Bu veri bile bize ülkemizde Suriyeli gelin kavramını göstermektedir.

KRİZ MAVİ YAKAYI VURDU

Yüksek işsizlik 2015 yılında başlamış olmasına rağmen asıl kriz iş kaybı olarak 2018-2019 yıllarında yaşandı. Ama en sert etkilenen kesim ise lise altı eğitimli olarak görülen mavi yakalı kesim oldu. Lise altı eğitimlilerde 2018 Ocak-ağustos dönemine göre 2020 yılı aynı dönemde 2 milyon 221 bin kişi mevcut işini dahi kaybetmiş oldu.

Bu oran lise altı çalışan kesimin yüzde 18,8'ine karşılık gelmektedir. Lise mezunlarında ise iş kaybı sayısı 336 bin kişide kalırken, iş kaybetme oranı da yüzde

5,9 seviyesinde gerçekleşmiş oldu. İşin ilginç tarafı aynı dönemde 681 bin üniversite mezununun iş bulmasıdır. Her 10 üniversiteli çalışan sayısına 1 kişi daha eklenmiş oldu.

Böylece eğitim durumuna göre iş kaybı ve doğum sayısı arasında yaşanan yakın ilişki de ortaya çıkmış oldu. İş kaybı yaşayan lise altı kesimin yeni çocuk sayısı hızla gerilerken, üniversite mezunlarında durum tam tersi olarak yaşandı.

İş kaybı oranı kadınlarda erkeklerin de üzerinde gerçekleşti. Lise altı kadınlarda iş kaybı oranı yüzde 22,4 olurken, lise mezunlarında iş kaybı oranı yüzde 7,5 seviyesinde gerçekleşti. Erkeklerde iş kaybı lise altında yüzde 17,4 ve lise mezunlarında da yüzde 5,4 olmuştur.

YURTDIŞINDA NÜFUS TRANSFERİ

Türkiye’de nüfus (Yılsonuna göre) son on yılda 10 milyon 325 bin artışla 82 milyon 886 bin kişiye yükseldi. Aynı dönemde ülkede yaşanan doğum sayısı ise 12 milyon 995 bin çocuk olarak gerçekleşti.

Yine aynı dönemde ülkemizde resmi ölüm sayısı ise 3 milyon 970 bin kişi olarak gerçekleşti. Doğum sayısından ölüm sayısını çıkarttığımızda ülkemizde fazladan 1,3 milyon kişilik bir nüfus artışı yaşandığı görülmektedir.

Yaklaşık son 10 yılda en az 1,3 milyon nüfusun doğum-ölüm sayısı dışında arttığı görülürken, bir de doğum sayısındaki yabancı uyruklu anne sayısına bakılması gerekiyor. Çünkü sadece 2019 yılında 1 milyon 183 bin 652 olan doğumun 1 milyon 138 bin 656’sı Türkiye’de doğmuş annelerden gerçekleşmiştir. 2015-2019 arasında ülkemizde doğan her 100 bebeğin 3,4’ünün annesi Türkiye’de doğmamış olanlardan gerçekleşmiştir.

Bu doğum sayıları zaten genel olarak ülke nüfus artışı içinde zaten yer almakta ve doğurganlık sayılarına girmektedir. 1,3 milyon ekstra nüfus artışı annenin yabancı olmasının dışında gerçekleşmiştir.

Abdulkadir Selvi

Reform sürecinde eksik halka

30 Kasım 2020

Reform sürecini ete kemiğe büründürecek adımlar atılmaya başlandı.

Hazine ve Maliye Bakanı **Lütfi Elvan** ile Adalet Bakanı **Abdulhamit Gül**, ilk olarak TÜSİAD'la bir araya geldi. Reformun ruhunu yansıtmaları açısından ilk görüşmenin TÜSİAD'la yapılması önemli bir mesajdı. TÜSİAD'la görüşme için bir katılımcı, “**Beyin fırtınası şeklinde geçti. Verimli bir toplantı oldu**” dedi. Ardından TOBB'la bir araya gelindi. TOBB Başkanı **Rifat Hisarcıklıoğlu**'nun önerisiyle sektör temsilcileri de toplantıya videokonferans yöntemiyle bağlanıp, sorunlarını ve önerilerini paylaştı.

Toplantıda **Lütfi Elvan**, yatırımlarda izin süreleri kısaltıp işlemlerde sadeleştirilmeye gidileceğini anlatmış. “**Girişimcilerimizin, müteşebbislerimizin önünü açacağız. Bundan emin olun**” demiş. **Abdulhamit Gül** ise reformların bir süreklilik içinde devam edeceği sözünü vermiş.

Türkiye'nin reform sürecine girmesi çok kıymetli. Bu süreci desteklemeliyiz. Ekonomi, güven üzerine yürür. O nedenle yatırım ortamının hazırlanması, yabancı sermayenin teşviki ve mal varlıklarının hukuki güvencesi, zincirin halkaları olarak karşımızda duruyor. Ancak reform iklimi sadece iş dünyası ile sınırlanmamalı. Hukukun üstünlüğü ve insan hakları boyutu da eklenmeli. O nedenle hukukçular, gazeteciler ve aydınlarla bir araya gelerek bu zincire bir halka daha eklenmeli.

ERKEN SEÇİM İŞİ NEREDEN ÇIKTI?

CHP Genel Başkanı **Kemal Kılıçdaroğlu** ile **İYİ** Parti Lideri **Meral Akşener**'in ortak “**erken seçim**” çağrısı geçen haftaya damgasını vurdu. Tartışma programlarında, erken seçim için tarih verenler bile çıktı.

Sonunda **Meral Akşener** çıktı, “**Erken seçim istedik ama muhalefet olarak bizim erken seçim kararı almaya sayımız yetmiyor**” dedi.

Sayıları yetmiyorsa iki muhalefet lideri o zaman neden erken seçim çağrısı yaptılar? Bu ince bir stratejiye mi dayanıyor? Öncelikle şunu söyleyeyim: **Kılıçdaroğlu**'nun **İYİ** Parti'yi ziyaretinde erken seçim konuşulmamış. **Kılıçdaroğlu**, millet ittifakının ayakta olduğunu, **İYİ** parti ile bir ve beraber olduklarını göstermek için bu ziyareti gerçekleştirmiş.

Kılıçdaroğlu tüm stratejisini millet ittifakını bir arada tutma, yeni kurulan partilerle genişletme üzerine kurmuş durumda. Baktı ki **CHP**'yi büyütemiyor, o da ittifaklar üzerinden siyasi sonuçlar almayı tercih etti. Yerel seçim başarısına bakınca yanlış bir strateji de değil.

ERKEN SEÇİM KARTI

Ancak **Kılıçdaroğlu-Akşener** görüşmesinde erken seçim konuşulmadığına göre, iki liderin ortak açıklaması neden erken seçim üzerine oldu? **Kılıçdaroğlu**, erken seçim deyince **Akşener** de seçimden kaçan bir lider konumuna düşmemek için, pilavdan dönenin kaşığı kırılсын misali erken seçim talebine destek vermiş.

Kılıçdaroğlu önceden erken seçime karşıydı. **CHP**'li belediyelerin biraz hizmet üretmesini, ondan sonra seçimlere gidilmesini tercih ediyordu. Ama **CHP** kurultayından sonra partide aykırı sesler yükselmeye, **Muharrem İnce** ve **Mustafa Sarıgül** parti kurmaya kalkışınca **Kılıçdaroğlu**, erken seçim silahını çekti. Etkili de oldu. **CHP**'deki muhalif sesler sustu. Benzer süreç **İYİ** Parti'de de yaşanıyor. **Kılıçdaroğlu**, erken seçim kartını masaya sürerek, aynı formülü **İYİ** Parti'de devreye sokmuş oldu. **CHP**'de etkili olan erken seçim silahının liste tartışması ve **Ümit Özdağ**'ın iddiaları nedeniyle sıkıntılı bir süreçten geçen **İYİ** Parti'deki etkisini önümüzdeki günlerde göreceğiz.

ERKEN SEÇİM İDDİASINI KAYBETTİ

Başkanlık sistemine göre, erken seçim kararı almanın iki yolu var: Ya Cumhurbaşkanı erken seçime götürecektir ya da Meclis'te erken seçim kararı alınacak. Bu durumda hem Meclis hem Cumhurbaşkanı seçime gidiyor. Muhalefet erken seçim için gerekli olan 360 milletvekiline ulaşamıyor. Cumhurbaşkanı **Erdoğan** da 2023'e kadar olan süreyi değerlendirmek istiyor. Bu dönem erken seçim için iddiaya girmek isteyenler bir kez değil, birkaç kez düşünmeli. Tanıdığım bir politikacı var. Muhalefetin saygın isimlerinden biri. 2020 yılında erken seçim kararı alınacağı konusunda çok iddialıydı. Hatta takım elbisesine iddiaya bile girdiği oldu. Yıl bitti, seçim gitti. Ünlü politikacı alacağı takım elbiseleri kara kara düşünmeye başladı.

DENİZLİ'NİN PAMUKKALESİ, SİVAS'IN ALTINKALESİ

Bir dünya incisidir Pamukkale. Gökyüzünün beyaz ve maviyle buluşup traverten şeklini almasıdır.

Pamukkale'yi de Denizli'nin insanını da pek severim.

Pamukkale sadece eşsiz güzelliği ile büyülemiyor, aynı zamanda esin kaynağı oluyor.

Benim memleketim Sivas'ın da artık bir **“Altinkale”**si var. Doğup büyüdüğüm topraklar olan Yıldızeli ilçesi sınırlarından çıkan Sıcak Çermik'in bol köpüklü, şifalı kaplıcaları vardır. Mermer yataklarının da bulunduğu yerde, kükürtlü ve sıcak sular şifa dağıtır. Ayrıca kükürtün insan cildini güzelleştirmesi, besleyip bakıma alması nedeniyle bakımına özün gösteren kadınların ilgi odağıdır.

Sivas'ta Pamukkale'den esinlenerek, Sıcak Çermik'in olduğu bölgede kullanılmayan termal sularla 22 bin metrekarelik bir alanda altın renkli travertenler oluşturulmuş. Hem kullanılmayan termal sular değerlendirilmiş, hem Sivas'a bir değer kazandırılmış. Sivas soğukunda ziyaretçilere çıplak ayakla sıcak kaplıca suyunda yürüme imkânı sunulmuş.

Sivaslılar **“Denizli'nin Pamukkalesi varsa bizim de Altinkalemiz var”** demiyor. Rekabetçi bir yaklaşım yok. Zaten Pamukkale ile rekabet edilmez. Tam tersine, ziyaret edilir. O nedenle rekabeti değil, ülkemizin değerlerine hep birlikte sahip çıkmayı tercih ediyorlar. **“Altinkale, Pamukkale'ye kardeş geldi”** diyorlar. Sivas'ta bir süredir müthiş bir uyum dikkatimi çekiyor. Bu uyum Sivas'a hizmet olarak dönüyor. Altinkale'de bu uyumlu çalışmanın bir sonucu. Sıcak Çermik'in altın rengi sularından, Altinkale'yi ortaya çıkaranlara teşekkür ediyorum. Eğer yolunuz Sivas'a düşerse Altinkale'yi ziyaret etmeden geçmeyin diyorum. Eğer yolunuz Sivas'a düşmezse, Selçuklu eserlerinin en güzel örneklerinin bulunduğu Sivas'a yolunuzu düşürün diyorum. Çifte Minaresi, Gök Medresesi, Gündük Minaresi ve Cumhuriyet'in temellerinin atıldığı 4 Eylül Kongre Müzesi'yle yaşayan bir tarih olan Sivas'ı ziyaret edin. Yorgunluğunuzu da Altinkale ve Sıcak Çermik'in termal sularında atın derim...

İbrahim Kahveci

Yeni hikâye yazan kazanır

Türkiye için tarihi fırsat yılları bitiyor. Hatta aslında bitti bile...

Yaşlanıyoruz; hem de çok hızlı yaşılanıyoruz. On yıl önce 28,8 olan ülke nüfusunun yaş ortalaması 2019 yılında 32,4'e çıktı. 5 milyon olan 65+ yaş nüfus ise on yıl sonra 8 milyon sınırına dayandı.

Doğum sayıları hızla düştü. Nüfusun kendini aynı seviyede tutması için kadın başına 2,1 olan doğum sayısının altına düştük bile. (2019 yılı 1,88)

2019 yılında 1 milyon 318 bin doğum olmuş ama bu doğumların 1 milyon 139 bininde anneler Türkiye'de doğmuş. Ya da bir başka veri üzerinden ifade edelim: 2009-2019 arası on yılda 12 milyon 995 bin toplam doğum olurken 3 milyon 970 bin ölüm gerçekleşmiş. Nüfus artışı 9 milyon 25 bin olması gerekirken. 10 milyon 540 bin kişilik artış oluyor.

Kısaca ülke nüfusumuz göçmenler sayesinde artıyor.

Ülkemiz yakın zamanda yaşlı ve fakir bir ülke olarak kalacak. Hatta net olarak ifade edeyim, bu gidişle emeklilere bile reel maaş ödenemeyecek.

Bugünden yarına bir varlık bırakmıyoruz. Ülke olarak Cumhuriyet tarihinin varlıklarını zaten sattık. Geçmişti sattık ama yetmedi, devasa bir borçlanma batağına gömülü durumdayız. O da yetmedi, Hazine garantileri ile gelecek gelirlerimizi bile şimdiden satıyoruz.

Varlık Fonu geleceğimize bir varlık oluşturma fonu değildir. Ülkenin geleceğini satmakla meşgul bir gelecek satışı fonudur.

Bugün ülkemizde 13 milyonun üzerinde emekli maaş alıyor. 2019 yılında sadece emekli maaşı ödemeleri 300 milyar lirayı buldu. Bu yıl ise emekli maaşı ödemeleri 350 milyar lirayı ve toplam SGK giderleri ise 550 milyar lirayı bulacak.

SGK zaten topladığı prim gelirleri ile giderlerini karşılayamıyor. Bütçeden aktarılan para ile sosyal güvenlik sistemimiz ağır aksak yürüyor.

Bu yıl SGK'ya bütçeden aktarılan açık finansmanı ve 5 milyona yaklaşan kamu personel maaşları vergi gelirlerinin yüzde 87'sine karşılık geliyor. Pandemi etkisi bitse bile bu harcama oranı yüzde 75'lerin altına kolay inemez.

Hadi ülkemizde yönetim değişti ve istihdam arttı. Böylece SGK daha çok prim toplasa bile artık SGK açığı+kamu personel giderlerinin bütçe vergi gelirlerine oranını yüzde 50'nin altına yıllarca düşüremeyiz.

Çalışmak ve üretmek zorundayız. Başka yolumuz yok.

Ülke hem nüfus olarak yozlaşıyor hem de sistem olarak yozlaşıyor. En büyük yozlaşma alanı ise eğitimde.

İyi ama sorunlar nasıl çözülecek?

Mesela dün sosyal medyadan genişçe yazdım: Elektrik üretim fabrikaları 30 kuruşa elektrik satıyor. Ama aynı elektrik bizlere 76 kuruş üzeri bir fiyattan satılıyor. Ödediğimiz elektrik faturasının yarısı elektrik üreticilerine giderken, diğer yarısının aslan payı elektrik dağıtıcılarına akıyor.

Elektrik dağıtımının faaliyet kar marjları üreticilerin 3-4 katı seviyesinde. Sistem bir şekilde elektrik üretimi için yatırımı yapmayın diyor.

Aynı tablo tarım için de geçerli.

Tarlada 1 lira olan ürün rafta 6-7 liradan satılıyor. Çiftçi son on yıllık enflasyona göre 100 liraya satması gereken ürünü yüzde 30 altına 70 liraya satıyor. Oysa aynı ürünler

rafta enflasyon oranına göre 100 liraya satılmak yerine sebze de mesela 140 liraya satılıyor.

Üreticide sudan ucuz ama alıcıya çok pahalı. Hem tarımda hem de elektrikte tablomuz tam bu şekilde.

Bir ülkenin kalkınması ve gelişmesi için asıl üreticinin desteklenmesi gerekiyor. Hem de daha yüksek katma değerli üretimin desteklenmesi gerekiyor. Biz ise sürekli rantı destekliyor; üretimi cezalandırıyoruz.

Sorunlar o kadar iç içe geçti ki, çözümler sorunu söylemekle gelmiyor. Özellikle ülkede güçlü bir demokratik sistemin geri gelmesi, adalet ve hukukun oturması; liyakatin devreye alınması vs ile yabancı sermaye girişinin de etkisi ile mutlu bir gelecek tablosu çiziliyor.

Gerçekten iş bu kadar basit olsa; ne güzel yönetilir ülkemiz.

Sorunların çözümü artık çok geniş çözüm modelleri içeriyor. Geçen hafta değindiğim gibi; reform değil, devrim gerekiyor.

Mesela nüfus artışı ve yozlaşmanın sonlandırılması için çalışma hayatının teşvik edilmesi ve gelir dağılımının düzeltilmesi gerekiyor. Ama özellikle yozlaşmanın giderilmesi için eğitimdeki çocuk sayısına göre çalışanların gelir vergisi sistemi de değiştirilmelidir.

Evladına eğitim gideri harcayan velilerin gelir vergisi bu eğitim gören evlat sayısına göre düzenlenmelidir. Hatta gelir vergisi birey üzerinden alınarak aile sistemi üzerinden oluşturulmalıdır.

Çözüm modellerini bakkal yönetiminden daha ketum ülke yöneten yönetimin yanlışlarına bağlamak kadar, eskiye döner ve işler düzelir havasına girmek de ülkeye bir şey kazandırmaz.

Yeni ve kapsayıcı modelleri geliştirmemiz gerekiyor. Aksi halde kimse kazanamaz.

30 Kasım 2020, Pazartesi

BAŞYAZI MEHMET BARLAS

Muhalefet etmeyi demagoji ile ve saçma üretimi ile karıştırıyorlar

Demokratik siyaset ülke sorunlarına alternatif çözümler üreten bir yöntemdir. Demokratik siyaset içinde her görüş sahibi düşüncesini ve olaylara bakış açısını özgürce açıklar. Sonuçta en akılcı olan yaklaşım toplum tarafından da benimsenir.

Hedef ortada

Demokratik siyaset tarihimiz çok kısa değil... Aslında 2'nci Meşrutiyet'ten başlayan ve Cumhuriyet'te 1930'da denenip 1950'den sonra vazgeçilmez biçimde devam edilen bir demokratik siyaset deneyimimiz var. Engin devlet geleneği ile bu demokratik siyaset uygulaması birleşince, "**Çağdaş Uygarlık**" denilen o hedef çok yakınlaşıyor.

Saçma üretimi

Ancak çok acı bir olay da var gündemimizde... Buna "**Saçma üretimi**" de diyebiliriz. Yani ülke sorunlarına alternatif çözümler üretmek yerine saçma sapan söylemleri düşünce ürünüymüş gibi sunmak söz konusu olan... Bunlara son örnekler olarak Katar ile yapılan ve ülkeye yabancı sermaye girişini hızlandıran gelişmeleri "**Ordumuz Katar'a satılıyor mu**" ya da "**Başka ülke kalmadı da bir tek Katar mı var**" şeklindeki saçmalıkları gösterebiliriz.

Yazık oluyor

Bu saçmalıklara doğal olarak yönetimin her kademesinden cevaplar veriliyor ve tepkiler seslendiriliyor. Aslında bunlar da saçmalık yüzünden kaybedilen zamanları ve

gereksiz yere tüketilen nefesleri içermektedir. Aslında muhalefet sözcüleri bu tür saçmalıklarla demokratik siyaseti bir demagoji mesleği biçiminde sunmak yerine, şu anda yaşanan yasağcılığın yanlış taraflarını gündeme getirseler, toplumu uyarabilirlerdi.

İktidar çok uzakta

Ama gariptir ki muhalefet iktidarın getirdiği yasakları az buluyor. Bu yasağcılık yüzünden ekonomik varlıkları tükenen esnafın, sanatçıların sorunları onların ilgisini çekmiyor. Çünkü saçma üretimi ve demagoji onların hücrelerine yerleşmiş. Sonuçta da iktidar olmayı rüyalarında bile göremiyorlar.

Muharrem Sarıkaya

Kapanma olmayacak...

İki gündür hem Bilim Kurulu üyeleri hem de hükümetin konu ile ilgili taraflarıyla konuşuyorum.

Baştan belirteyim, salgınla ilgili alınması gereken önlemler konusuna iki tarafın bakışı farklı...

Cumhurbaşkanı'nın **"İşin birinci derece sorumlusu"** olarak gösterdiği Bilim Kurulu'ndan yola çıkarsam...

Konuştüğüm Bilim Kurulu'nun bazı üyeleri, **"kapanmanın olması gerektiği görüşünde..."**

Önerileri de eğer ekonomik olarak kaldıracabilecek durumdaysa iki haftalık tam kapanma olmalı...

Bunu söylerken gerçekleşme olanağının düşüklüğünün de farkındalar.

SALGININ KULUÇKA SÜRESİ

İki hafta önermelerinin nedeni de Türkiye'de koronavirüs salgını kuluçka süresine dayalı...

Yani, virüsün girdikten sonra yerleşme, oturma süresi...

Bunun için farklı rakamlar var; bazılarına göre 5 gün...

Ama konunun en iyi bilen Halk Sağlığı uzmanlarına göre ortalama süre 7 gün...

İki günden ne fark eder demeyin, 5 ve 7'ye göre kapanmanın süresi de farklılaşıyor.

Çünkü hastalık bulaştığı andan itibaren kuluçka (inkübasyon) süresini tamamlamak üzere olanlar ile yeni kapanlar ardıl sıra geleceği için, kapanmak için iki katına ihtiyaç var.

Yani 5 günlük bir inkübasyon süresi söz konusu ise baskılamak için tam kapanma gün sayısı 10 olmalı.

Eğer bu kuluçka süresi 7 gün ise o zaman 14 güne çıkmalı...

TAM KAPANMANIN ZORLUĞU

Zaten bu konuda kafam karıştığı için hocaların hocası olarak da bilinen ve Bilim Kurulu'nun yasaklarla ilgili karar alan kurulda da etkin görev üstlenen Prof. Dr. **Levent Akın**'ı arayıp sordum.

Prof. Dr. **Akın** da inkübasyon süresinin Türkiye'de 7 gün olduğunu bildirdi.

Bunun için eğer ki tam kapanma olacaksa 14 güne ihtiyaç olduğunu belirtti.

Ancak bunun zorluğunun da altını özenle çizdi, bunun yerine daha akılcı çözümler olduğunu anımsattı.

Söylediklerinde haklı, ilkbahar aylarında uygulandığı gibi tam kapanma deyince öyle yarı çalışma süreci de söz konusu olmayacak.

Sadece zorunlu çalışması gereken kişilerin sokağa çıktığı, geri kalan tüm çalışanların evde kapalı kaldığı bir süreden söz ediyoruz.

Bu olmadığı takdirde tam kapanmanın bir işe yaramadığını Prof. Dr. **Akın** da dile getirdi.

AKILLI KAPANMA

Daha önce bu sütundan yazdım, dünyanın birçok ülkesi tam kapanma yerine “**akıllı kapanma**” diye de bilinen yöntemi uyguluyor.

Nature Dergisi'nde de yer alan bir çalışmaya göre 226 ülkede (eyalet ve özerk cumhuriyetlerde) yapılan araştırma bugüne kadar kapanmaya ilişkin en kapsamlı olanı.

Orada dikkatimi şu cümle çekmişti:

“Daha az yıkıcı ve az maliyetli kapanmalar, daha müdahaleci ve sert olanlar kadar etkili olabilir...”

Önerisinde ilk sıraya küçük grup buluşmalarının önüne geçilmesi, okulların bir süreliğine kapalı kalması, kentler arası sınır geçişlerinin engellenmesi, maske-mesafe-temizliğe halkın yönlendirilmesi ve birey hareketlerinin mümkün olduğunca kısıtlanması veya farklı zamana yayılması...

BİRİNCİ DERECE SORUMLULUK

Bilim insanlarının altını çizdiği nokta da burada başlıyor.

Ancak önerilerinin kabine toplantısından bire bir çıkmadığının da altını çiziyor.

Şunu hemen belirtiyim, son iki gündür Bilim Kurulu'ndan mesaj, WhatsApp veya telefon yoluyla kiminle yazışıp konuşsam hepsinin sitemi de aynıydı:

“Birinci derece sorumlusu değiliz, tavsiye eden, önereniyiz; sorumluluk idarenin, kabinenindir...”

Bu arada Bilim Kurulu'nda bulundukları için tek kuruş maaş almadıklarını da kayda geçirdiler.

Dünyanın her ülkesinde Bilim Kurullarının tek kuruş para almadan çalıştığını da vurguladılar.

Dolayısıyla son günlerde yazılıp çizilenler biraz üzmüş...

Hatta uzun süredir Bilim Kurulu'na katılmayan üyelerin yakınmalarının temeli de buna dayanıyormuş.

BAKANLIK DA KAPANMAYA SOĞUK

Gelelim işin asıl sorumlusu olarak gösterilen diğer tarafa...

Yani Bakanlığa...

Sağlık Bakanlığı'nın koridorlarında konuşulan da tam kapanma değil, hatta bu cümlelerin kurulmasına dahi tahammülleri yok...

Bir süredir salgına dönük gözlemler de umut verici olmuş, düşme eğilimine girmiş.

Bazı illerde sorun gözükse de ülke genelinde aynı tablonun söz konusu olmadığından söz edildi.

Onlar da Bilim Kurulu üyeleri gibi gelecek haftanın ortalarını görmeden, yani çarşamba günkü salgın tablosuna bakmadan adım atılmasının doğru olmayacağı kanaatindeler.

Bir daha belirteyim, Bakanlıktaki bakışa göre, eğer bir tedbir alınması gerekiyorsa bu tam kapanma olmayacak...

KIRŞEHİR İLE AYDIN AYNI DEĞİL

Çünkü Kırşehir ile Aydın'daki salgının aynı seviyede olmadığı halde ikisinin aynı yasak kapsamına alınmasının doğru olmadığı görüşü yerleşmiş.

Yani salgının yüksek olmadığı bir ildeki uygulamaların çok yüksek olanla aynı seviyeye getirilip aynı yaptırıma tabi tutulmasının doğru olmayacağı kayda geçiriliyor.

Bu durumda il pandemi kurullarına iş düşecek; salgın yüksek olan iller kısıtlı kapanma yoluna gidecek.

Onun için de illerdeki istatistiksel standart sapmalarına bakılacak.

Yani bir ildeki salgının standart sapması eğer yüksek ise orada tedbirler dereceli olarak arttırılacak.

Belki bundan dolayıdır ki ülke genelinde tam kapanmaya sıcak bakılmıyor ve şu gerekçenin de altı çiziliyor:

“Ülke çapında katı önlemin sözü kolay ama uygulamasının ne denli zor olduğunu yakın geçmişte gördük, yıkmadan önlem alınması gerekir...”

Vaka sayılarına geçişle birlikte ölüm oranlarının da arttığı, bazı kentlerdeki salgının ikiye katladığı bugünlerde konuya bakış böyle...

Abdurrahman Yıldırım

Yemeğin buğusu, paranın kokusu

Küresel piyasalar mükemmel bir kasım ayı yaşıyor. Dünya borsalarının ortalama getirisi MSCI endeksiyle yüzde 13.2'e, gelişmekte olan borsaların yüzde 11.5'a, Türkiye borsasının da yüzde 29'a vardı.

-Kasım ayında **Dolar Endeksi yüzde 2.4 kayıplı, gelişmekte olan ülke para birimlerinin dolara karşı artışı da yüzde 4'ü buldu.** Ekim sonunda 54.29 olan JP Morgan kur endeksi 27 Kasım'da 56.46'ya çıktı. Risk iştahı için iyi bir fırsat.

-Türk Lirası ise derin değer kaybını kısmen geri alıyor. Buna rağmen ekim sonuna göre **sepet kurun TL karşısındaki artışı yüzde 4.7 düzeyinde .**

-Türkiye'nin risk primi ekonomi yönetiminin değişmesiyle hızla geriliyor. Ekim sonunda 560.11 düzeyinde olan **5 yıllık CDS primi 381.32'ye inerek yüzde 32 düştü.**

-Altın aş haberleriyle değer kaybediyor. Kasımda ons fiyatı yüzde 4.7 geriledi. Türkiye'de ise doların TL'ye göre artmasından dolayı **gram altının düşüşü yüzde 1.8'le sınırlı kaldı.**

-Küresel ekonomilerin toparlanacağı umuduyla petrol de bakır diğer emtia fiyatları artıyor. **CRB Emtia Endeksi kasımda yüzde 11.2 yükseldi.**

KORKU AZALIYOR

-Korku endeksi VIX ise pandemi sırasında ilk kez 20'nin altını gördü. 24 Şubat'ta 20 değerinin üzerine çıkan ve 18 Mart'ta 85.47 ile tarihinin en yüksek seviyelerinden birini gören **VIX risk iştahının artması ve korkunun azalmasıyla birlikte cuma günü 19.51'e kadar inerek** uzun vadeli seviyesine yaklaştı.

-VIX'in 9 ay sonra 10'lu rakamları yeniden görmesi ABD'de Başkan Trump'ın kaybettiğinin iyice anlaşılması ve yeni yönetime geçişe izin vermesinden de beslendi.

-Küresel piyasaların pozitif seyrinde ABD seçimlerinin kaosa yol açmadan geride kalması belli bir rol oynadı.

-Arkasından da küresel salgına karşı başarılı aşı çalışmalarının son aşamaya geldiğinin açıklanması piyasaları iyice cesaretlendirdi ve ateşledi.

AŞILAR DÖNÜM NOKTASI

-Her ne kadar aşının üretimi, dağıtımı ve aşılama ve etkisini göstermesi belli bir zaman alacaksa, kış ayları da salgının etkisinde geçecekse de, **işe yarayacak birden çok aşının açıklanması piyasalar için bir dönüm noktası değerinde bulundu ve fiyatlandı.**

Neden bu kadar erken acaba?

-Aşı salgını bitirmesine bitirecek ve o zaman da hayat ve ekonomi normalleşmeye başlayacak. Ancak bunun belli bir zamana ihtiyacı var.

-Buna karşılık piyasalar geçiş döneminde ekonomilere sunulacak bazı desteklere güveniyor.

Aralık ayında hem Avrupa hem Amerika merkez bankalarından yeni parasal teşvikler bekleniyor.

-Yine ABD Kongresi 10 Aralık'ta toplanıyor. Demokratlar ile Cumhuriyetçiler'in daha küçük bir yardım paketi üzerinde anlaşma umudu var.

-Aşının devreye girmesine kadar parasal ve yardım paketleri küresel piyasaların tutunacakları dallar.

-Parasal genişlemenin etkisiyle de dolardaki değer kaybının sürmesi bekleniyor. Bu durum da küresel risk iştahını ve gelişmekte olan ülkelere fon akışını destekleyen bir gelişme.

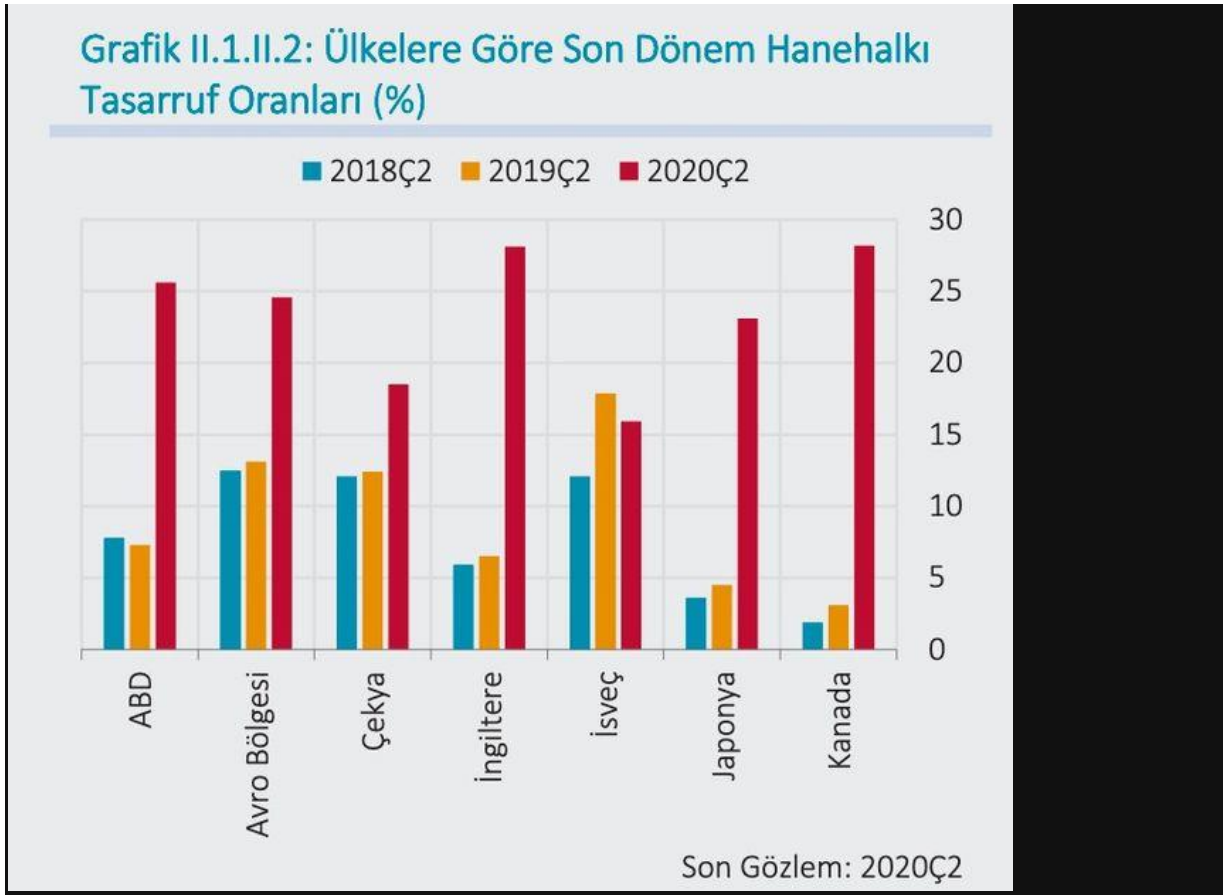
2 ÇEYREKLİK GEÇİŞ DÖNEMİ

-Yaklaşık bir veya iki çeyrek yaşanacak geçiş döneminin ardından normalleşmenin başlayacağı umudu ise güçlü bir beklenti yaratıyor. **Ekonomiler açıldıkça, hayat normalleştikçe, salgın korkusu insanların üzerinden kalktıkça tüketim de, yatırımlar da hızlanacak.**

-Üstelik **birikmiş, geciktirilmiş tüketimler ve artan tasarruflar devreye girecek.** Salgın döneminde, karantina altında harcanmayan, biriktirilen tasarruflar harcanacak. ABD'de salgın sırasında ekstra 2 trilyon dolarlık tasarruf edildiği hesaplanıyor.

AK AKÇE KARA GÜN İÇİNDİR

-Bizim **Merkez Bankası** son **Finansal İstikrar Raporu**'nda dünyadaki ve Türkiye'de pandemi dönemindeki tasarruf artışını işledi. Bitişikte yer alan TCMB grafiğinde bazı ülkelerin 2020 yılı ikinci çeyrek tasarruf artışları, geçmiş yılların aynı dönemiyle kıyaslanıyor.

-Kırmızı çizgilerden 2020'ye ait ve yüzde 5-10 arasındaki tasarruf oranlarının yüzde 15-30 aralığına yükseldiği görülüyor. İsveç'te ise artış yok. Çünkü orada karantina uygulanmadı. Toplum önemli bir tehlike hissetmedi.

-Buradan asıl zor zamanlarda, korkunun yükseldiği ve gelecekte endişenin arttığı dönemlerde tasarrufların arttığını görüyoruz. **"Ak akçe kara gün içindir"** sözü de bunu doğruluyor.

-Geleceğe güven duyulan, normal ve risk iştahının arttığı zamanlarda ise insanlar harcar, tüketir ve yatırım yapar, borçlanır.

YILLIK TASARRUF ARTIŞI % 41

-Nitekim benzer durum Türkiye'de de gerçekleşiyor. Pandemi sırasında özellikle yaz aylarında hükümetin zorlaması ve negatif faize geçmesiyle çok büyük bir kredi artışına yaşadık. En çok borçlanan kesim tüketiciler ve şirketlerdi.

-Bunun sonucunda hane halkının borçları yüksek orada arttı. Ama finansal varlıkları da arttı. Bitişikte Merkez Bankası'nın hane halkının hem varlıklarını hem borçlarını eylül sonu itibarıyla gösteren iki tablosu var.

Tablo III.1.1: Hanehalkı Finansal Varlıkları

	09.19		09.20		Yüzde Değişim	Değişime Katkı (Puan)
	Milyar TL	Yüzde Pay	Milyar TL	Yüzde Pay		
Toplam Varlıklar	1703.6	100	2407.1	100	41.3	41.3
TL Tasarruf Mevduatı	682.4	40.1	820.3	34.1	20.2	8.1
YP Tasarruf Mevduatı	613.9	36.0	786.3	32.7	28.1	10.1
- (Milyar ABD doları)	108.5		104.4			
Kıymetli Maden Deposu	61.1	3.6	227.1	9.4	271.9	9.7
- (Milyar ABD doları)	10.8		30.1			
Tahvil ve Bonolar	43.1	2.5	62.3	2.6	44.6	1.1
- Kamu	15.8	0.9	36.0	1.5	127.0	1.2
- Özel Sektör	27.2	1.6	26.4	1.1	-3.3	-0.1
Yatırım Fonları	172.4	10.1	228.8	9.5	32.7	3.3
Emeklilik Yat. Fon.	100.0	5.9	139.7	5.8	39.7	2.3
Diğer Yat. Fon.	72.4	4.2	89.1	3.7	23.0	1.0
Hisse Senedi	70.2	4.1	164.1	6.8	133.7	5.5
Repo	2.3	0.1	3.5	0.1	50.7	0.1
Dolaşımdaki Para	58.1	3.4	114.5	4.8	97.0	3.3

Kaynak: TCMB, SPK, MKK

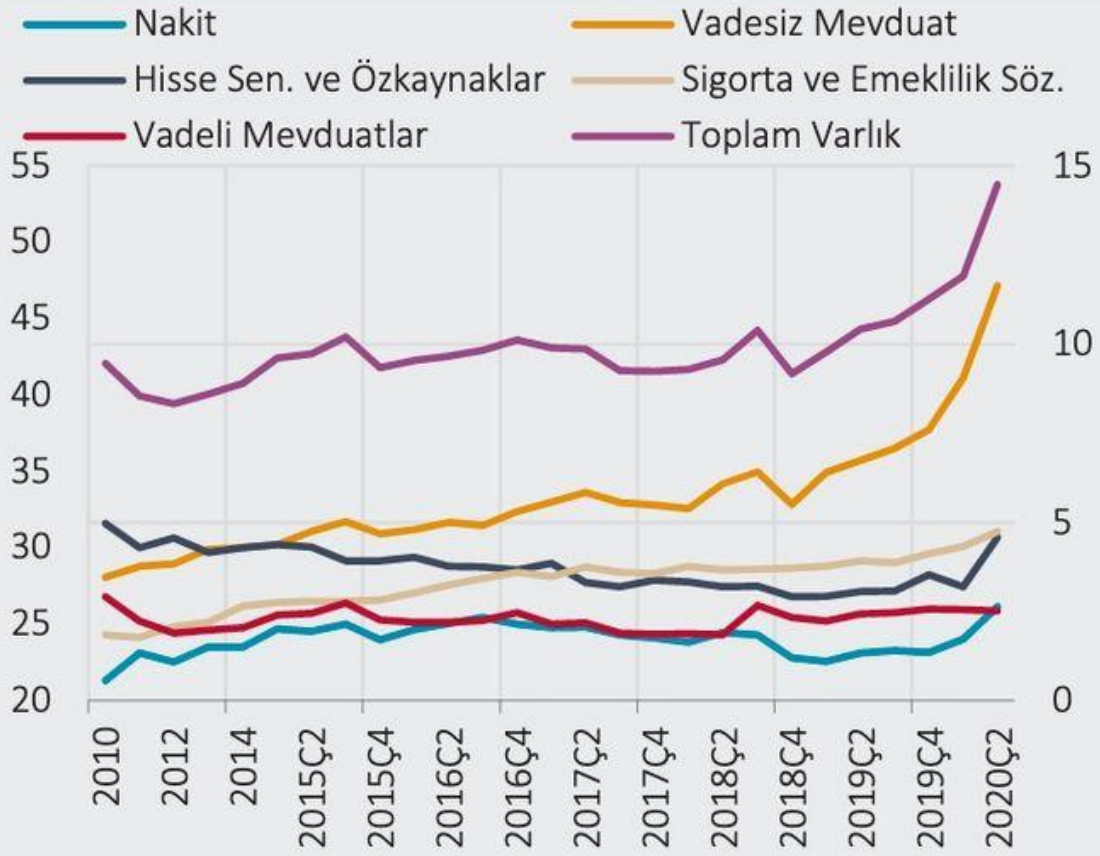
Son Gözlem: 09.20

Dipnot: Döviz kuru, ilgili aydaki günlük verilerin ortalamasından elde edilmektedir. Emeklilik yatırım fonları katılımcıların BES ve Otomatik Katılım Sistemi'ndeki devlet katkısı hariç toplam fonlarını ifade etmektedir. MKK verilerinde son gözlem 03.20'dir.

-Merkez Bankası'nın hesaplamalarına göre **finansal varlıklar son bir yılda yüzde 41.3 büyüdü ve 1.7 trilyondan eylül sonunda 2.4 trilyon liraya vardı**. Artışta yabancı para mevduatı, kamu tahvilleri, emeklilik fonları, hisse senetlerindeki büyüme etkili oldu.

-Bitişikteki bir başka grafikte hane halkı finansal varlık kalemlerinin son yıllardaki seyri yer alıyor ve çoğunun 2020 yılında yönünü yukarı çevirdiği ve arttığı görülüyor.

Grafik II.1.II.3: Türkiye’de Hanehalkı Tasarruf Göstergelerinin Gelişimi (GSYİH Payları, %)

Kaynak: TCMB

Dipnot: Analizde kullanılan veriler 2015 yılı öncesinde yıllık yayınlanırken

YILLIK BORÇ ARTIŞI DA % 41

-Hane halkının yükümlülükleri yani borçlarındaki artış oranı da yüzde 41.9 oldu. Yani oran olarak finansal varlıklarla aynı düzeyde arttı. Buradaki asıl artışlar konut, taşıt ve ihtiyaç kredilerinden kaynaklandı. Bu üç kredinin toplamı 473 milyardan 713 milyar liraya çıktı ve 51 arttı.

Tablo III.1.2: Hanehalkı Finansal Yükümlülükleri

	09.19		09.20		Yüzde Değişim	Değişime Katkı (Puan)
	Milyar TL	Yüzde Pay	Milyar TL	Yüzde Pay		
Toplam Yükümlülükler (Tür Bazında)	622.3	100.0	883.2	100.0	41.9	41.9
Konut	213.4	34.3	302.1	34.2	41.6	14.3
Taşıt	13.0	2.1	19.5	2.2	50.5	1.1
İhtiyaç + Diğer	246.4	39.6	391.7	44.3	59.0	23.4
Bireysel Kredi Kartları	122.0	19.6	140.2	15.9	14.9	2.9
Varlık Yönetim Şirket (VYŞ) Alacakları	27.6	4.4	29.8	3.4	7.8	0.3
Karşı Taraf Bazında						
Bankalar	558.4	89.7	817.6	92.6	46.4	41.6
Finansman Şirketleri	11.3	1.8	12.2	1.4	8.3	0.1
TOKİ	25.0	4.0	23.7	2.7	-5.2	-0.2
VYŞ	27.6	4.4	29.8	3.4	7.8	0.3

Kaynak: TCMB, TOKİ

Son Gözlem:09.20

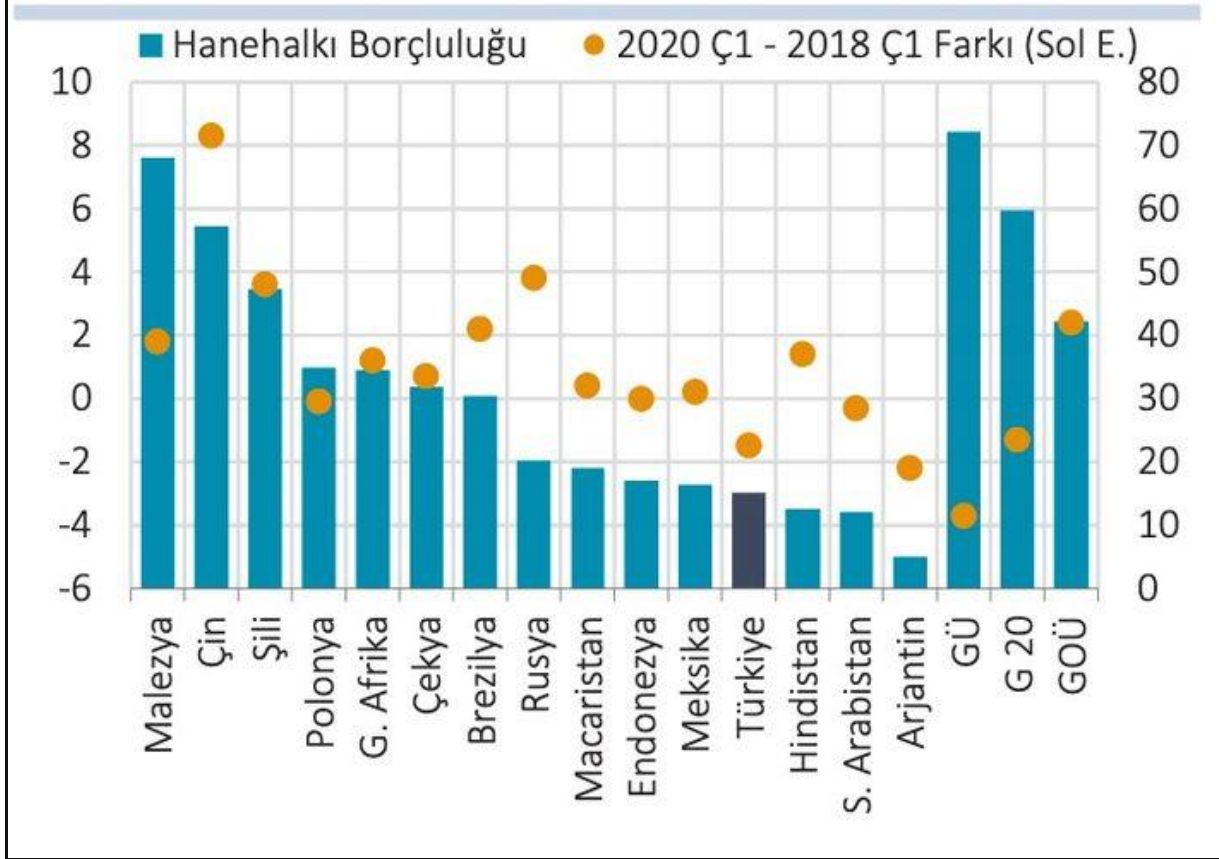
Dipnot: Yükümlülükler TGA'ları da içermektedir.

-Sonuçta aynı oranda artsalar bile borçlar daha küçük olduğundan hane halkı **borçluluğu azaldı**.

-Geçen yılın Eylül sonunda 1.703.6 milyar liralık finansal varlığa karşılık 622.3 milyar liralık borç yüzde 36.5'a denk geliyordu. **Bu yıl ise 2.407.1 milyarlık varlık ve 713.3 milyar liralık borç var. Borçluluk oranı yüzde 36.5'ten 29.6'ya inmiş oluyor.**

-Ülkeler arasındaki karşılaştırmada da hane halkı borcunun **GSYH oranı bakımından Türkiye yüzde 16 ile düşük seviyede kalıyor**. Bu oran gelişmiş ülkelerde ortalama yüzde 72, gelişmekte olan ülkelerde yüzde 41 düzeyinde bulunuyor.

Grafik III.1.3: Ülkelerin Borçluluk Gelişmeleri (% Puan)

YİNE PARANIN KOKUSU ALINDI

-Buradan geliyoruz pandemi sonrası döneme. Görünen köyün ardı yakındır. Madem aşı bulundu, piyasalar da hayatın ve ekonominin normalleşmesini şimdiden fiyatlamaya başladı.

-Hazır pandemi sırasında ertelenen tüketim ve biriktirilen tasarruflar büyümüşken, hazırlık buna yapılıyor.

-Piyasalar yine paranın kokusunu aldı. Önce merkez bankalarının ve hükümetlerin yardım paraları devreye girecek, bunu normalleşmeyle hane halkının tasarruflarının devreye girmesi izleyecek.

-Hesap ve umut bu. Umut sadece fakirin ekmeği değil.